

ШЫҢ

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1960 ч. ДЕКАБРЬ 28 СРЕДА № 304 (4788)

Өртөө 20 көп.

Н. С. Хрущев биле Сайрус Итонун чагаалар солушканы

АКШ-тың хөй-ниитичи көскү ажылдакчысы Сайрус Итон Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевка чагаа чоруткан болгаш чамдык сандарды капиталистер социалисттик чурттардагы төзөлекчилери-биле калы ужуражырынга болгаш чөспөгөннишкини дүжүр дугайында саналды белеткээрине белен болуп турар дээрзин ол чагаала динаткан. Бу чылдын сентябрь 26-да Нью-Йоркка Сайрус Итонуну тургусканы эртенги шайлаалга Н. С. Хрущев илди ужуражылышканын илээзин айткан. Бу чылдын сентябрьда Каттышкан Нацпарла Организациязынга кирерине чөспөгөннишкини бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүр дугайында совет саналдарда барыны талакы күрүслериң төзөлекчилериң моон мур-нунда айтып турган хөй-хөй санал-ооналарын барымдалап көргөн дээрзин

Н. С. Хрущев Сайрус Итонга чоруткан харым чагааында сагымдырлар турар. Ынчагаар оран-делегейге бижык болгаш улус тайбынын тургузар су-рулга-биле чөспөгөннишкини бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүр дугайында у-ланган өске-да боттут саналдары бугу шыгызын-биле көөрүңге Совет Эвилелине база белен деп чагаала чугаалап турар.

Ажма-херекчи болуктерин ужуражылышканы чагаай үр-түнүкүндө бо-лур болгаш чөспөгөннишкини бүгү-ниити база бүрүн дүжүр дугайында дугуражушкуну чеди амыр херекке чазактарга дузаалаар деп Сайрус Итонуну илээзинге Н. С. Хрущев каттыжып турар. (СЭТА).

СОВЕТ РОССИЯ ЧЕДИ ЧЫЛДЫҢ ҮШКҮ ЧЫЛЫНЧЕ КИРИП ТУРАР

РСФСР-ниң Дээди Советиниң сессиясы

МОСКВА. (СЭТА). Коммунизмни тургузарының улуг планын шийт-тирээринге совет улус улуг-улуг тылселгелерин улай-улай чедиш ап турар. ССРЭ-ниң Дээди Советиниң чоокта чаа Москвага болуп өрткөн адыгы сессиясы ону тодаргай-биле көргүскөн. Совет кижилер болза чеди чылдың контроль чургайлар-ында тодараттынганын-даа бедек темпке кирип, оон-даа улуг планын кылып турар дээрзин дугайы Кремльдиң Ордузунуң инди-ринден дыялалып турган.

ССРЭ-ниң Дээди Совети чутпа бугу чурттуу өвөс, харын-даа тусту-тү өвилдедешкен республикаларын улус ажыл-агыйының хөгжүдөзүн-дү перспективаны айткан бол-гай. Ол сорулгалары ботандырыл-ган талазы-биле Россия Федерациязынга канчаар-даа аажок улуг роль онаажып турар болгаш чурттуу бугу үлөтүр продукцияларын үштүң ийи кезин чуртка ол берип турар.

Иччангаш улус ажыл-агыйын, культураны хөгжүдөзүн дугайында чугаа Кремльде база катал болуп турар. Эвилдедешкен республикалар-ның эң-не улуу—Россия Федерация-зының улустарының төзөлекчилери 1960 чылдың түнелдерин үндүрүп, чеди чылдың үшкү чылынга Совет Россия чотум кандыг салымш-кыны киририл деп тодаралып тур-ар.

Депутаттар болгаш хөй сангыг аалчылар Ордузунуң хурадалар аалын долдур олуртканнар. Дарганың столунда—РСФСР-ниң Дээди Совет-иниң Даргазы болгаш оон ораал-чылары. Ложаларда—ССРЭ-ниң бол-гаш РСФСР-ниң Дээди Советтериниң Президиумунда кижилери, Россия Федерациязының министрле-ри.

Эштер Ф. Р. Нозлов, О. В. Кууси-нен, Н. А. Мухитдинов, Д. С. Полян-ский, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Носпелов олар чазак ложаалары-

рынга көстүп келирге, чыгыштар туруп келгеш, диктаттыг адыш час-кашкыны-биле уткан.

РСФСР-ниң Дээди Советиниң Дар-газы депутат В. И. Прохоров сессия-ны ачтыкан.

РСФСР-ниң Дээди Советиниң беш-ки чымынын дөрткү сессиязын моон аранда хүн айтырым чактыг үн-биле хүлөп алдыган:

1. 1961 чылда РСФСР-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдөзүн Күрүне планының дугайы.

2. 1961 чылда РСФСР-ниң Күрү-не бөдждениң дугайы болгаш 1959 чылда РСФСР-ниң Күрүне бөдждени-н күтүлдөзүн дугайы.

«1961 чылда РСФСР-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдөзүн Күрү-не планының дугайында» илеткек кыллары-биле РСФСР-ниң Министр-лер Чөвүлелиниң Даргазының ора-лакчысы, РСФСР-ниң Күрүне бөд-ждениң даргазы депутат Н. М. Герасимовна сөс берген.

чуур машиналарын үндүрери 1,5 катал өөр.

Кежө ажыл-агыйга хамаарыштыр өш Герасимовтуң дыдатканы болза, Россия Федерациязынга садип алышканы бо чылдың планынга удуз 1961 чылда мынчаар көвү-дөр: тараа—2 миллион тонна, чигир сөбөзү—16 хуу, лей-волокон—8 хуу, ногаалар—10 хуу. Моон-биле холбаштыр тараа-ның болгаш чер ажылынын өске-да продуктуларын ниити чылды-далып өлөш көвүдөдирин төлө-лөп турар. Колдууда-ла Чөөн чү-те чаа районнарга кур черлерин немей шийгөдөш алырып хандыр-ар деп турар.

1953 чылда бүгү Россия Феде-рациянын бергени хире бараан-ныг тарааны кур болгаш курускан черлерин шийгөдөш алган район-нарда бо чылдын алган дээрли илеткели демдегелен. Ол дөргө улуг чедишкени-дир. Иччангаш мында арналар арыкта-ла четке ажылдаттымай турар. Ол район-нарда тараа бүдүрер эстүрери-биле кады өскү турарыны база негиздеринге, а ол ишкан мал ажылынын улуг суурун тургуза-рынга таарымчалыг байдалдар бар.

Оон ийи илеткели транспортту болгаш харылааны, капитал тулдугу хөгжүдөзүн, ажыл-агыйың ажил-дарынын шынар талазы-биле көр-гүзүлгөни бедидеринге доктаган. Ажылчы чоннарды материалдыг болгаш культуруту денелени эстүр-ерин перспективаларын дугайы ол чугаалаан. Чонуну амдырал де-нелени улам ийи эстүр талазы-биле хөгжөдөзүн бүдүн системаны келир чылдың планында төлөвилеп турар. Ажылчыларын болгаш ал-бан-хаакчыларын ажил төлөвил-рини ниити фондуну 1960 чыл-биле дөңсөөгө 7,5 хуу көвүдөр. Ажил төлөвилрин чүрүчүдөш талазы-биле ажылды үргүчүдөр, ол чорук ажил төлөвилрин улам ийи эстүрерин хан-дырар. Кежө ажыл-агый бүдүр-гөни хөгжүдөзүнө үндөзүлөш колхозчуларын оругалары өөр.

Келир чылда күрүне хөрөң-дериң күсөл-биле 32 миллион 230 муң дөңсөөчү метр ниити шө-дү чуртталга бажынарын тудар болгаш ажыл-агый кирири өөрдү-ген, а чеди чылдың баштайгы бүгү чылдарынын дугайында респу-бликаның девискөзүңе 119,9 мил-лион дөңсөөчү метр чуртталга шө-дү ажыл-агый кириткен турар. Ол

болза Россия Федерациязынга дайын мурдундагы 22 чылдарың дүрү-гүндө күрүне организацияларын туктап бүгү чуртталга фондундан хөй болур дөңсөөчү ол-дур.

Ниити эртемниң школаларында өөренилчилериниң саны 1960 чыл-биле дөңсөөгө 1,6 миллион кижиге немей өөр. Дээди болгаш ортумак тускай өөредилге черлеринге барык

830 муң оолдар, иштарын хүлөп алырып айтып турар. Чаа өмшө-лөдөр, полицикларын, санато-рийлерин, дыштанылга бажынарын төлөвилели көрүп турар. Кино-театр-ларын, библиотекаларын, өске-даа чырыдышкын албан черлериниң четкини улам ийи хөгжүтүр.

1961 чылда улус ажыл-агый пла-нында саддыган сорулгаларын ал-дарымы-биле күтүсүдүр, иччангаш бастык чуртувуска коммунизмди тылселгөниң улуг хөрөңгө чаа тө-лөтүп салымшкыны кирир дөңс, Россия Федерациязының ажылчы чоннары бүгү-ле чүдүлери шыыр дээринге бүтүрүлдө илеткели илер-гейлени.

Бюджеттиң 94 хуузу—улус ажыл-агыйын, культураны хөгжүдөзүн чарыгдаттынар

«1961 чылда РСФСР-ниң Күрүне бөдждениң дугайында болгаш 1959 чылда Күрүне бөдждениң күтүлдө-зүн дугайында» алеткеди РСФСР-ниң Сай министери, депутат И. И. Фадеев кылган.

Келир чылда РСФСР-ниң Күрү-не бөдждениң өрткөзүн чаз кемчө-лөп болгаш рубльдиң чаа үнеси ба-рындаалат чогаткан деп эш Фадеев дыдаткан. Деңштерин көөрүңге 1960 чылда хамаарышкан бүгү-ле саннары илеткеди чаа өрткөзүн чөспөгөн-биле алып турар. 1961 чылда республиканың күрүне бө-дждени РСФСР-ниң Министрлер Чө-вүлели оругалар болгаш чарыгдал-ар талазы-биле 25414,4 миллион рубльге, азы 1960 чылда удуз 6,2 хуу өздөлдөп кылдыр доктааткан. СССР-ниң Дээди Совети Россия Фе-дерациязының бөдждени 40,4 мил-лион рубльге көвүдөткөн. Моон-биле холбаштыр күрүне бөдждениң кем-чөөли 25454,8 миллион рубль болуп, бардыган дөңсөөчүлөр 1961 чылда Россия Федерациязының улус ажыл-агыйын хөгжүдөзүн план-биле айткан хемчегерин ажаландыра-рын бүтүрү-биле хандырар.

Күрүне бөдждениң оругаларын ийи кол үндөзүн социалисттик ажыл-агыйың мөңдөдөлгөсү болуп. Оор-тан кирер оругалар 22835 миллион рубль азы өбөдөттүк бүгү оругалары-ның 89,8 хуузу болуп.

СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң (1960 чыл) шийткени ботандыр-гылаан, республиканың улус ажыл-агый чөвүлелери 1960 чылдың планын чедишкени күтүсүдү ший-даан деп илеткели демдегелен. Ын-чазажок мөңдөдөлгөсү болгаш бөд-ждеттиң оругаларын улам ийи эстүр-ерин моондатпай турар четтес-тер чамдык улус ажыл-агый чөвү-

лелдерин болгаш бүдүрүлгелерин ажалында бар.

Чаа чылда РСФСР-ниң Күрүне бө-дждениң оругаларына чоңдан тыр-тар үндүрүлгөни ниити дөңсөөчү моон сонгаар эвөзүрү үргүчүдөр деп И. И. Фадеев медегелен. Ажил-чынарың болгаш албан-хаакчылар-ның ажил төлөвилерин тыртар үн-дүрүлгөни дүжүр дугайында Лоойлу-биле холбаштыр ажылчы чоннарың чамдык бөдждениң 1960 чылдың октябрь 1-ден өгөлөп олча-ажык үндүртүп болгаш бот кижилерин үндүртүп төлөвилерин бүрүн азы чамдык кезиптен хостаан. 1961 чылдың октябрь 1-ден өгөлөп ажил-чы чоннарың чаа бөдждениң үн-дүрүгү төлөвилерин бүрүн азы чам-дык кезиптен хостаар. Оң түнө-лөндө ол ажалчыларын болгаш албан-хаакчыларын ап турар ажил төлөвилер келир чылда РСФСР-ге 334 миллион рубльге өөр.

Совет улустуң материалдыг дең-селениң соксал чокка бедид турар чорту ажаалга кассаларында са-лымшкының өздөздөгөн таарымчалыг байдалдарын тургузуп турар. РСФСР-де 34 миллион ажил кажи ажалга кассаларында са-лымшкыны болгаш салымшкы-нарың ниити түнү 7 миллиард рубль четкен.

Бюджеттиң чарыгдаларыңе ший-чөөш, эш Фадеевтың дыдатканы бо-лза, чарыгдаларың ниити түнү 25414,4 миллион рубль болуп. Улус ажыл-агыйын ажаландырыңга 12414 миллион рубльди, социал-культура хемчегериниң 11460 мил-лион рубльди кирип турар. Мын-чангаш республиканың күрүне бө-дждеттиң бүгү хөрөңдериң 94 хуузу Россия Федерациязының ажыл-агыйын болгаш культураны хөгжү-дөзүнө кирер.

1961 чылда улус ажыл-агыйын биле чөспөгөтүңгөн ийи муң ажим улуг үлөтүр бүдүрүлгелерин ажал-залга кирген.

Чурттуг экономикаың хөгжүдөзү-биле чөспөгөтүр совет улус-туң чагаай бадалының өздөзүн уламчылап турар.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң хурамын эш Н. С. Хрущевтиң, чазак келжигиниң болгаш хураалдык өске-да киржикчилериниң са-налдарын болгаш сүмелерин суугар чеди чылдың өрткөн ийи чылдары-ның дүрүгүндө планын ажим күтүсөөниң түнөвиледе алдыган чаа куралдарың үлөтүрүп болгаш кежө ажыл-агыйың хөгжүдөзүн улам дүрүдөдөрүңе база чоңуң өшүп турар херекселен хандырыңче угулап турары өргөжөк чугула деп көргөн.

Оң-биле холбаштыр улус ажыл-агыйының чамдык адырларын хөг-жүдөзүн талазы-биле онаалгаларын көвүдөдирин талазынче чеди чыл планынга өдигелерин кирири өргөжөк чугула деп көргөн болгаш бар турар бүдүрүлгө күрүне ажылдарын улам ийи өскүдөзүнө, үлө-түрдө, тулдуга, транспортта болгаш кежө ажыл-агыйда ашка база ма-териалдыг куралдарың оң шыгызын-биле калмаарын ботандырыңга үндөдөш бүдүрүлгөлөргө, тулдугарга, колхозтарга болгаш совхозтарга ниити немелде куралдарың илередер талазы-биле ажалдарын чор-данын өвилдедешкен республиканың Министрлер Чөвүлелериң, улус ажыл-агый чөвүлелериң, СССР-ниң министрстволарыңа болгаш ве-домстволарыңа, оол (край) куускомнарга хүлөткөн.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели ол-ла хурамынга СССР-ниң улус ажыл-агыйын планнарың системаны улам ийи саймрадагандар дугайында айтырымын база чугаалап көргөн.

Планишкының үлөткөк чок болурун хандырар, улус ажыл-агыйында чаа куралдарың илередер болгаш ажыл-агый килер сорул-га-биле—агар планнарын ажалдап кылып турар чеди үлөткөк чокка чор-тутуруп турар беш чыл планын болуп төлөдө беш чылдың тоңчугуң дарааның чылынга база улус ажыл-агый хөгжүдөзүн оң чугула көр-гүдүлгөни ажалдап кылып турары өргөжөк чугула деп көрдүң.

Кол түнөл—планы темпилер мурнап турар

Илеткелиңиң чугаалааны болза: совет кижилерин чогамдычы илеп-кейиниң чайгыш чок өскөниң болгаш Коммунисттик партиянын шыларгадай угааның удуртулга-зын ачызында социалисттик эконо-миканы хөгжүдөзүн чедишкени кирири үлөткөк чокка улгадың. бистин Төрөөн чуртувустун күчү-шудалы улам-на быжытып турар. Бо чыл совет кижилерин амдырал денелени бедидеринге чаа-чаа улуг чедишкени-биле демдегелеттинген. Ажалчынары болгаш албан-хаак-чыларын кызыртыпган—6 болгаш 7 шактыг ажил хүнүнче шийткени-нер чер болгонда ботандырган. Ажилчы чоннарың ажил төлөвил-рин үлөткөн болгаш улустуң хө-рөгөли өскөн. Ажалчынарда болгаш албан-хаакчыларда үндүр-түрүр оксадырыңа талазы-биле хемчегелерин ботандырып тур-ар.

1960 чылда Россия Федерациязы-ның улус ажыл-агыйының планы-ның баштайгы түнелдерин чугаа-лаан, К. М. Герасимовтуң медегел-ени бо-лза: экономиканы болгаш культураны улам ийи көдүрөниң сорулгаларын бүгү-ле өвилдедешкен республикалар-биле кады РСФСР чедишкени шийттирилеп турар. Ниити продукцияларын болгаш дык хөй өң чугула кылыларын кылып үндүрер талазы-биле чыл програм-мазын республиканың үлөтүрү хуу-

саазымдан эрте, декабрь 24-те кү-түлдөшкөн. Чурт болза 11 айларын дүрүгүндө дык хөй сангыг продук-цияларын, оларын-биле кады 5,3 миллиард рубльдин машиналарын болгаш лериг-херекселерин, 2 мил-лион 800 муң тонна нефтини, 2 мил-лиард 800 миллион киловатт-шак электрэнергияны, 171 миллион метр өстү, 272 муң тонна эшти, 296 муң тонна сүт продуктуларын планга немештир алган.

Чеди чыл планының онаалгалары чедишкени күтүсүдүңгөн турарын бо бугу көрүзүп турар-дыр. Демир кезер станктарын, дарганаалга-пресс машиналарын, приборларын болгаш автоматчыдыла херекселер-ин, кежө ажыл-агый машиналарын, аскаваторларын, эгеп салыр демир-бетонду болгаш өске-даа дык хөй кылыларын бүдүрүрүн талазы-биле контроль чургайлар-биле 1961 чылда көрдүңгөн денел бо чылдын чедиң алдыган.

Ажыл-агый чөвүлелери, бүдүрү-ге болгаш тулдуг черлери техниктиг депшилерин дүрүдөдирин талазы-биле ажалдарын чорутуп тургаш, бүдүрүлгөни улам ийи болаазыра-ды сайырадырын хандырган дөр-дүн илеткели база демдегелеттинген. Ажаа үндөдөш, РСФСР-ниң үлө-түрүдө күш-ажылдык бүдүрүчүгү 11 айларын дүрүгүндө 5,4 хуу улга-тыкан, а ол чорук бүдүрүлгөни

организастарын экижидер хемчег-лер-биле кады продукцияларынчөк бөтүнесин дык куудуларды арзаны берген.

Республиканың кежө ажыл-агый хөгжүдөзүнө база-ла улуг түн-елдер чедиң алдыган. Болхоотар болгаш совхозтар планынын хууса-зыннан эрте күтүсүдү, 10 айлар-ның дүрүгүндө 1 миллиард 801 миллион пуд тарааны күрүнеге сак-кан азы өрткөн чылдымыдан 158 миллион пуд хөй болган. Ол саннын иштинде 1 миллиард 89 миллион пуд тарааны кур болгаш курускан черлеринг девискөзүлери-ден алган.

Чеди чылдың контроль чургай-лары болгаш бүгү чурттуг планын-да айткан онаалгалар-биле холбаш-тыр дарааның чылдын ар улус-тринын колдарды хөгжүдүп тургаш, экономикаың бүгү-ле адырларынга бедид темпни чеди алырың сес-сияга чугаалап көөрү-биле кири-рил келген Россия Федерациязының талазы-биле план төлөвилелинде баш удуз көргөн. Техниктиг депшилерин бөдждөдөрү, улус ажыл-агыйың бүгү-ле адырларынга шынар көр-гүзүлгөни өскүдөзүн планда эң чү-гүла чери өлөп турар. Материал-дыг бүдүрүлгөни өөрине үндөдөш, ажылчы чоннарың чагаай амдыралын улам бедидеринг талазы-биле калбак хемчегелерин ап чорударын планнаан.

Чырыткыланчак, сорук кирикчи перспективалар

Продукцияларын ниити бүдүрү-үшкүдүн 8,3 хуу, оң иштин-де бүдүрүлгөни чөспөк-херекселери-нин кылып үндүрерин—8,9 хуу болгаш хөрөгөл чүдүдери бүдүр-гү—7 хуу улгадырынын бүдүрү-гө талазы-биле баш үдүр көрүп ту-рарын К. М. Герасимов медегелен. Ону барымдалааш, келир чылын Россия Федерациязынга үлөтүр про-дукцияларын бүдүрүлгөниң кемчөөлү 1958 чылда деңсөөгө 31 хуу өөр, а чеди чылдың контроль чургайларында айтканы—26 хуу болгай. Моон ап көөргө, улус ажыл-агыйың кол адыры болуп турар үлөтүр талазы-биле чеди чыл пла-нының онаалгалары-биле деңсөөгө бүдүрүлгөни дык өздөзүн хан-дыртырар.

СЭКП-ның XXI сессиязын айт-ымшкынарын суугар Чөөн чалык районнарда бүдүрүлгөниң улуг өздөзүн чеди амыр деп баш үдүр көргөн илеткели демдегелен. Ич-чангаш чаа-чаа улуг бүдүрүлгө-нелерин тургузарың талазы-биле улуг ажалдар ында чоруттунуп ту-рар. Үлөтүр продукцияларын ниити бүдүрүлгөни чыл дүрүгүндө Урал девискөзүңгө 11 хуу, Сибирь-ге—10 хуу, Ыраккы Чөөн-Чүккө—9 хуу өскөн турар. Республикада бү-дүрүп үндүрүп турар бүгү-ле үлө-түр продукцияларын үштүң өл-гөн кылып алаар. Автономуг рес-публикаларда продукциялар бүдүр-үрү шыгызын-биле көвүдөп турар болгаш ол черлерге бүдүрүлгөни өздөзүн 11 хуу кылдыр алып ту-рар.

К. М. Герасимов үлөтүрүңгө тү-түс адырларын улам ийи хөг-жүдөзүн таймылыраан, дык хөй соку саннары чижекке көргүскөн. Шөй өндүрүшкени 22 миллион 800 муң тонна чедир улгадыр ийи-ке азы 1958 чыл-биле деңсөөгө 21

хуу өөр. Каң экидирери 40 мил-лион 400 муң тонна чедер ийи-ке азы ол-ла чылдымың 31 хуу өөр. Про-кат бүдүрүп үндүрери 30 миллион 416 муң тоннага чедер, азы 1958 чылдан 29 хуу көвүдөр. Каң бүдү-штүг хуоралар кылары бүдүн чар-тык катал калбарар. Үш чаа домна суугуларын, ол мартен суугуларын болгаш сес прокат база хоорза кы-лар станктарын ажалдап кирири 1961 чылда планнаан.

Дар-руда үлөтүрүңгө күчү-шудалың улгадырыңың талазы-биле улуг хемчегелерин айткан. Курск-ның сорунзалыг аномалиязын девискөзүңгө руда бүдүрүлгөниң түдүшкүдүн калбак хемчөзүңгө чо-рудар.

Өнүгү металлургия улам ийи хөгжүрү. Иркутскиниң, Сталинград-ың болгаш Кемеровоңгө улус ажал-агый чөвүлелериниң аломниин—ак-демир бүдүрүлгелеринге, Свердловскиниң, Ленинградтын, оң илал-гы Красноярскиниң улус ажал-агый чөвүлелеринде дөй-дөвүрүк бүдүрүп турар черлерге чаа-чаа кү-чүлери тургузарың талазы-биле ажалдарын уламчылаар.

Хемия, одалга, ийи үлөтүрүп, машина туудун болгаш өске-даа адырларын улам ийи хөгжүдө дү-гайында саннары илеткели көр-гүскөн. Хөмүр даш үлөтүрүңгө, ылыгын Кузнецк бассейнеге кон-сультар хөмүр даш тывыжын калбар-тыр. 1961 чылда электрэнергия бүдүрү 12 хуу өөр, ол чорук улус ажыл-агыйын электрэнергия-ның денелени моон сонгаар улам бедидерин хандырар. Одалга-биле ажалдар электростанцияларга 3 миллион киловатт ажим чаа күчүлөр ажалгаалга кириткен турар ужу-рду, Машина туудугуң продукция-ны 13 хуу өөр.

Улус ажыл-агыйың бүгү адырларыга капитал ажалдарың дөңсөөчү программаны көрдүп турар. Республиканың ажыл-агыйы-ның талазы-биле курувунинг капитал салымшкынарың ниити кемчөөлү 13 миллиард 740 мил-лион рубль, а өрткөзүңгө күштүг турар хемчөзүлери-биле алырга, 137 миллиард рубль, азы бо чыл-дымың барык 13 хуу хөй болуп.

Аар үлөтүрүңгө болгаш улус ажал-агыйың өске-даа адыр-ларың чедишкени хөгжүдөзүн түнөвиледе үлөтүп хөрөгөл бараанынын бүдүрерин улам ийи калбарыңга өргөжөк чугула таарымчалыг байдалдар тургусту-ган деп К. М. Герасимов чугаа-лаан. Республиканың чик үлөтүр-үңгө хөгжүдөзүнө дөңсөөчүлөрдө бо чыл-биле деңсөөгө 1,6 катал кө-вүдөр.

5 миллиард 525 миллион метр хөвөң-сазын пестерин, 472 мил-лион метр лөн пестерин, 255 мил-лион эш көм идиштерин бүдүрүп үн-дүрерин көрдүп турар. Чик үлөтүр-үңгө бо кол барынарының талзы-биле чеди чылдың планын бир чыл бурунгар күтүсүдирин хан-дырар. Эшти, чигары, үңүш узуи ажалдап кылары, балык тудары өөр.

Илеткеде айтканы суугар адырды, культура-амдыралды болгаш ажыл-агыйың барааны-рын 1961 чылда 4,3 миллиард рубль азы өрткөзүңгө күштүг турар хемчөөлү-биле алырга, 43 мил-лиард рубль түңгө үндүрер. Ол өздөдө болза бо чыл-биле деңсөөгө 11 хуу болуп. Моон-биле кады стол, сандай херекселерин бүдүр-үрү 16 хуу, телевиозорларын 11 хуу, соодучуларын болгаш хөй

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинде

Декабрьның 24-те эш Н. С. Хрущевтуң даргалааны-биле СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң хурамы болган, ажаа СССР-ниң улус ажыл-агый хөгжүдөзүн чеди чыл планының онаалгаларың баштайгы ийи чыл-да күтүсөөдөниң чорудалганын дугайында айтырымын чугаалап көр-гөн.

Эвилдедешкен республикаларын компартияларын ТК-ларынчөк бири секретарлары, өвилдедеш республикаларын Министрлер Чөвү-лелерин даргалары, чамдык улус ажыл-агый чөвүлелерин даргалары, СССР-ниң Министрлери болгаш төп албан черлериниң удуруткучлары ол айтырымын чугаалап көөрүңе киришкенер.

Чеди чыл планын хуусаа бетинде күтүсүдир дөңсө бүгү улустуң иш-чөзүшүн, өрткөңгө оң чаа чедишкениң ажалдарыңа үндөзүлөш улус аж

КУЛЬТУРАНЫҢ ОТТАРЫ УЛАМ ЧАЙЫННАЛЫП ТУРЗУН!

КУЛЬТУРА АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫНЫҢ ПАРТИЯ, СОВЕТ, ПРОФЭВИЛЕЛ БУЛГАШ КОМСОМОЛ АКТИВИ-БИЛЕ КАТТЫШКАН ЧӨВУЛЕЛ ХУРАЛЫНЫҢ КИРЖИКЧИЛЕРИНИҢ

ТЫВАНЫҢ КУЛЬТУРА-ЧЫРЫДЫШКЫН АЛБАН ЧЕРЛЕРИНИҢ БАЗА ЧЕЧЕН ЧОГААЛДЫҢ БОЛГАШ УРАН ЧҮҮЛДҮН БҮГҮ АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫНГА КЫЙГЫРЫЫНДАН

Эргич өлпөр!
Бо чөвүлө хуралга чымылган бистер, культураның ажилдакчылары, бистиң мурунунда улуг чаагай сорулга туруп турарың билер бис: партияныҢ XXI съездинин, СЭКП ТК-нын Пленумнарының шийтирлерин, РСФСР-ниң Дээди Советиниң чооткагы сессиязының болгаш СЭКП ТК-ның ам болур январь Пленумунуң материалдарын ажалчы чоннарын ортузунга чүгө калбаа-биле пропагандалар эвес, харын ол төгүлдү шийтирлерин, чеди чылдың үшкү чымын оналгаларың күседириңче колхозчуларын, совхозтарын болгаш улутур бугдургаларың ажалчынарын организастар ужураг бис.

Бо улуг чаагай сорулганы чедишикинниң боттандырыңа негеттинип турар бүгү аргалар бисте бар. Сорулга болза Культура бажынарынның, клубтарының, библиотекаларының болгаш кино көргүзгөр черлерин ажал-чорудулганын илап экижидеринге ол бүгү аргаларын болур-чогууру-биле ажалчылар болур.

Культураның, чечен чогаалдык болгаш уран чүүлдүң бүгү ажилдакчылары, көдө ажал-агылдың тускай артемингерин, областың инженер-техниктиң ажилдакчыларын областың бүгү культура-чырыдышкын албан черлериниң ажалчынарын болгаш культураның дөш, ажалчы чоннарын культураның негеддерин эң-не долузу-биле хандырың дөш чогаалдык чарышты калбаргып чорударыңче чөвүлө хурал кыйгырың тур.

Бо сорулганы боттандырыңа Культура бажынарынның болгаш көдө клубтарың ажал-чорудулганын масса-политиктиң ажалдык чедириң болгаш содуң, яны-бүрү хевирлерин: Совет күрүениң ленинчи даштык болгаш иштиги политиканын, экономиканын, культураның айтырыңың талазы-биле болгаш өске-даа темаларга лекцияларын болгаш илеткелдерин, аас журналдарын, айтырыңар болгаш харылар келжээлерин, тематиктиң келжээлерин, коммунист күш-ажылдың шалыпчыларын деклетаж алдаржыдың, литературтуг келжээлерин, номчулга болгаш өрүдө конференцияларын, фестивалдарын, өрүдөлдерин ажалчыларын боттандыра. Коммунист күш-ажылдың бригадаларын, чеди чылдың маадирларын алдаржыдың, чеди чылдың үшкү чымын оналгаларын хуусаа бетиңде күседириң дөш социалист чарыштың боттот болурунга бүгү-ле аргалар-биле дуза калар бис.

Культура бажынының, клубтуң, библиотеканың, кино көргүзгөр черин, музейин, театрын хүлээлгезе болза, ажалчы чоннарын өөренириңе, билгилер-биле чегесленеринге, боттарың культураның беде-ринге дузалары болур.

Ажалчы чоннарын шак ол чаагай чүтүктерин хандырыңа район чүтүк бугдургане, совхозтарын суур бугдургане, Культура бажыны чүтүк культураның университеттерин тургузаалыңар.

Бот-тыныгыр уран чүүлдүң улам илайгы массалык хөгжүлдүң, анда колхозчуларын, совхозтарын ажалчынарынның, хоорайың болгаш көдөниң интеллигенциязын калбак киржилгенин хандыраалыңар. Культура бажынаңа болгаш көдө клуб бугдургане шия, таңчы, ыры, хөгжүм бөлүмнерин болгаш сонугураалар өзүгаар ий-үш бөлүмнерин тургузаалыңар.

Бот-тыныгыр уран чүүлдүң коллективтерин билгилеп удурткучулар-биле хандыра сорулга-биле колхозтарын, профэвилелдерин, хергелек кооперациязын хергенги-биле болгаш бюджет ашкызы-биле 60 баянистерин, ыры коллективтерин 20 удурткучуларын, таңчы коллективтерин 20 удурткучуларын белеткеп алымыңар.

Областың режиссерларын, артистерин, музыкантларынның, хормейстерлерин, чорукчуларын, уран чүүл организасталарын болгаш албан черлеринин күжү-биле областа, бөлүк районнар аай-айы-биле, районнар бот-тыныгыр уран чүүлдүң удуртурунга хэй-ниитичи удурткучуларын белеткээрин семинарларын системниң чорударың хандыраалыңар. Уран чүүлдүң айтырылганын талазы-биле хөгжүм-шик театрынның концерт эстрадазын өөрөзүнүн чанынга, музыка училищезинин бот-ты музыка школаларының чанынга консультация пункттарын тургузаалыңар.

Культураның бүгү бажынарынның болгаш бүгү көдө клубтарың чанынга доктаамал ажалдаар агитация уран чүүлдүң бригадаларын организасталыңар, ичингаш ол бригадаларың бугдургане черлеринге, мал фермаларыңа болгаш хову тураларыңа үргүчү барып турарын хандыраалыңар.

Библиотекаларың ажилдакчылары! Библиотекалар четкизиң корум-чорукчуларыңа, оларынң ном фондларын арбылдарыңа, номчукчулар-биле ажалды экижидеринге илепкейип киржилдиңер. Библиотека бугдургане чылда 6—7-ден өзөш эвес номчулга конференцияларын болгаш

литературтуг келжээлерин эртирөөлөңер. 1961 чылда бүгү библиотекаларын номчулга фондунга номчукчуларын шуут азы бөлүк-бөлүктөп ажал кирерин организастап, номнар солчушкунун долузу-биле ажалдап, көжүп чорутуу библиотекаларың ажалын экижидип, районнарын болгаш көдөниң библиотекаларының чанынга номчулга залдарын тургузаалыңар. 1961 чылда номчукчуларын санын 10 муң кижиге өстүрөөлөңер.

Колхозчу, ажалчы, албан-хаакчы өг-бүлө бурзу, бижик билер кижиге бурзу бистиң библиотекаларыңыстың номчукчулары болурун чочкуу 2—3 чылдарда чедиң алымыңар.

Кинофикацияны болгаш кинопрокаттың ажилдакчылары! Көдө ажал-агылдың улам илай күндүрүшкүң дөш демиселге көдө ажал-агылдың бүгү ажал-ишчилеринге дуза каларыңче бүгү күжүвүстү уландыраалыңар. Ол сорулга-биле көдө ажал-агыл билгилерин кинону күжү-биле пропагандаларын колхозтарга болгаш совхозтарга улам калбаргып, 1961 чылда көдө ажал-агыл болгаш документалдык фильминин көрүлдүң кинофикациялар. Манса оңо кичөөнгей кино репертуарын шийип алырыңче, киноларын көргүзгөриң шыннын экижидеринче уландыраалыңар. Уругтар киноларын үнүшкүнерин көрүдөңер. Эртең-негедерилгени, хроника-документалдык болгаш өөредилге киноларын үргүчү көргүзгөриң организасталыңар.

Көдөниң кино көрүчү бурзу бир чылдың дургузунда 20-ден өзөш эвес киноларын көргөн турарын чедиң алымыңар.

Чечен чогаалдык болгаш уран чүүлдүң ажилдакчылары! Чаа эки ырылар, уран чечениң болгаш утка-шынарынң талазы-биле эң эки, содуң чаа шилер, романнар, токулар, чечен чугаалар, уран чурдулар болгаш улустун учу-уран-шеверлериниң чогаалдык ажалдык көдөгө тынар атаар ышкыш керек. Бистиң чогаалчыларымыз, шүлдүкчүлериңиз, композиторларымыз, артистериңиз, чорукчуларымыз, скульпторларымыз болгаш улустун учу-уран-шеверлерин, солунарын, районун, ном үндүр черин ажилдакчылары көдөниң болгаш хоорайың ажал-ишчилериниң кыйгырынын улуг үнөлөшкүн-биле харылаар боор дөдөрнөгө культураның ажилдакчыларының чөвүлө хуралының киржикчилери улуг идеяларын илередиң тур. Бот-тыныгыр уран чүүл бөлүмнериниң коллективтеринге шеф дузазын чедириң арзартымыңар.

Ном садыгыларың ажилдакчылары! Ном магазиннерин болгаш киноклирин ажалчыны культураны көрүдөңерин. Почта салбарының болгаш ном таралдычыларының киржилгени-биле чоңунч ортузунга ном таралдыгың күштериниң, дерги садыгыларын калбаргыңар.

Садып алычы кижин ном магазинеринге баргаш номну ном фондундан боду барып шийип алыр чорукту бүгү ном садыгыларыңа калбаргыңар. Колхозтарга, совхозтарга болгаш хоорайларга номнар базаларын, номнар байырларын, номнар таралдырын шалычы ол хонуктарың, айларын үргүчү организасталыңар, көдө чурттагы болуңа керектиң номнарын, ноталарын, грампластинкаларын, яны-бүрү өңдүк болгаш өң чоруктарын, учу-шеверлерин чапкан, чоңуп кылган ажалдыарын садып алырың бүгү-ле таарымчалыг арганын тургузаалыңар.

Эштер колхозчулар, совхозтарын ажалчылары, колхозтарын болгаш хергелек кооперацияларын баштаар черлериниң кемжиткери! Бугдургане албан черлериниң болгаш туудуңуң, транспорттуг удурткучулары! Көдө культураның чырыдышкын албан черлеринин материал-техниктиң базасын тургузарыңа активтиң дузаларың чедирөөлөңер.

1961—1966 чылдарда 50 чак клубтарын, библиотекаларын, кымыл булуңдарын, уран чорукчуларын, улустун учу-уран-шеверлериниң кылган ажалдыарын садар магазиннерин болгаш культураның чырыдышкын албан черлеринин өске-даа туудуларын тулуп алымыңар. Культура-чырыдышкын албан черлеринин туудуларын колхозтуң бүгү күжүн кирип тургаш, тулуп алыр талазы-биле Чөвүлө-Хем районун Сталин аттыг, Каз-Хем районун Ленин аттыг, Тес-Хем районун «Ак-Эрик» болгаш «Чодураа», Току районун «Май 1-зи» болгаш өске-даа колхозтарын муракчы үлгөр-дуржулганын калбаа-биле ажалдаалыңар.

Ажалчы чоңуң коммунист кижиздилгени, экономиканың моон сонгаары улам бедик көндүрүшкүң дөш база социалист утка-шынарлыг, национал хевирлиг культураның улам илайгы хөгжүлдүң, коммунист бистиң чуртка тилгелгези дөш демиселге культураның ажилдакчылары—партиянын шынчы дузаларыңа болур дөдөрнөгө чөвүлө хурал бижык бугдургаларын илередиң тур.

Бо кыйгырыгын культураның ажилдакчыларың Чаданага болгаш Кызылга болгулаан чөвүлө хуралдарыңа хүлөөп алган.

Оларга ажал дээштиг, тодаргай утка-шынарлыг болур

Солунуң чоотка чаа үнгөн дуржуларының бирөөниңге областың бажыны талакы районнарынның культураның чырыдышкын албан черлериниң ажилдакчыларының Чаданага болгаш чөвүлө хуралының дугайында өткөтүлү парлаан. Оң соодарий Тываның чөөн талакы районнарынның культураның чырыдышкын ажилдакчыларының шак илдыг чөвүлө хуралы Кызылга бооп өрткөн. Анда база-ла областың көдө чоңунуң культураның хандырылганын байдалың болгаш улам илай экижидер хемчеглерин дугайында илеткелди бөлүкчөмүнү культураның эргелелинги начальниги эш М. Шынар болгаш.

Илеткелчи болгаш санал берген эштер «Амгы үениң байдалында партияның пропаганданың сорулгаларының дугайында» СЭКП ТК-нын доктаалы база «РСФСР-ниң чоңунуң культураның хандырылганын байдалың болгаш ону улам илай экижидер талазы-биле хемчеглерин дугайында» РСФСР-ниң Дээди Советиниң сессиязының доктаалы бүгү культураның чырыдышкын албан черлериниң ажал-чорудулганын эң кол чүгүлдө программа болур дөдөрнөгө белеткээр. Бо чүгүлдө документтерде бүгү культураның чырыдышкын албан черлериниң ажалыңа дөштиг, тодаргай улаңышкыны болгаш бедиң идеяны чорукту чедиң алырың оңо чугулаан айтканың. Санал берген ораторлар бо дугайында тодаргай доктаап, культураның чырыдышкын албан черлеринге материалдык базаларын бижыгырыңче база оларда кадрлар-биле ажалды экижидеринче кол кичөөнгей уландыраалыңар.

Көдөниң мурунда салдырган чугула сорулгаларын күседириңге культураның албан черлеринин улуг ролдугу болгаш Каз-Хем райкүсөмүнүң даргазы эш Х. Тармаа дөдөрнөгө.

Иңчээ-лаа бисте улуг четпестер бар деп оратор минип чугаалаан. Чамдык культураның албан черлерин амдыраалдан, хүн бүрүнүң практикти сорулгаларыңдан хоорук, массалыг чорукту чедиң албаан. Кадраларын солчур чорук хэй. Оң бо өстөр илеткелчинин кирген чижектер-биле дугжун турар.

Чижээ, ол районда «Совет Тыва» колхозта библиотеканың 5 өргөлөкчилер чалашкан, анда чүгө 58 номчукчулар бар. «Буруңгаар» колхозта библиотеканың бажыны чок.

Колхоз баштаар чери, партия организасталыңа культураның албан черлерин улуг дузазын көргүзүп турарың Току районун «Совет Тыва» колхозта партия организасталыңа секретары эш К. Дастай-оол чижектер-биле көргүскөн. Клубту немей кылларыңа, чагайдыларыңа дөшкө бо чымын 36 муң рубльди, а школа, эмгелге болгаш уруглар албан черлериниң хергеледеринге чартык миллион ажал рубльди чырыдаан. Партобурога, көдө Советтик күсөмүнүң культураның албан черлериниң ажалың дугайың чугаалакып турар. Чоотка чаа көдө Советтик күсөмүнүң библиотеканың өргөлөкчилериниң өткөдүн дымнаан.

Эш Дастай-оол культураның албан черлеринде кадрлар-биле ажалды экижидерин, илаңгыя клубтарга уран чүүл удурткучуларын, баянластың белеткээриниң чугулазын областың культураның эргелелинги кичөөнгейне тургускан.

Тес-Хемниң Ленин аттыг колхозта кинофикация эш Д. Чамзырай областың кинофильмдер таралды конторазы көдөгө чаа фильминерин, илаңгыя көдө ажал-агылдың муракчы дуржулганын негедеридер талазы-биле фильминериниң кончук ховар чорудуп, оңо начальниги эш Мамон болгаш өске-даа ажилдакчылар көдөгө барык чорувай турарын шынчыг шүгүмчүлөөн. Оң-биле кады ол, областың Улуг чогаалдыгының бажыны, хөгжүм-шик театрын артистери көдөниң бот-тыныгыр уран чүүл бөлүмнеринге хергелелдиг дуза көргүзгөриң чугулазын айтканың.

Танды районда культураның чырыдышкын албан черлериниң туудуларын кылдырмай турарын база райкүсөмүн болгаш көдө Советтер комитети-биле ол албан черлерин бажың удуртуп турарын эш Г. Столбовский (Балганының Культура бажынының директору) чижектер-биле көргүскөн. Районда культураның албан черлериниң хэй кезин таарымчак чөвүлө бажынарда. Оларын кылды дугайында ажал-агылдың удурткучулары санын салбайн турар. Чижээ, эш Турен-оол даргаалаан «Совет Россия» колхоз өрткөк чымын тулуп алаңгезиң клубун ам-даа дооспаан. Бо чымын районга культураның ажилдакчыларың чүгө чалгыс семинарлар болган. Көдө Советтер ол албан черлериниң ажалыңче кичөөнгей салбаан. Балганын көдө Советтик даргазы эш Пүшпешевтан культураның ажилдакчылары дуза далаң чеди берге, «каччаар болур сен, иңчээр ажалдап тур» деп харылап турар.

Библиотекаларын номчулга залдыг, таарымчалыг бажынар-биле хандырының өргөжөк чугулазын библиотеканың ажилдакчылары эштер Е. Бай-нара (Кызыл), Н. Эренчин (Эркин), А. Верилкина (Танды) олар боттарының саналдарыңа чугаалаан. Областың Пушкин аттыг библиотеканың бажыны тууду дугайында чугаалар ол ажал чылдар үргүзүлгөң болза-даа амга чедиң калды-даа түннөл чок бооп турар. Анда хоорайда ветполклинканың бажыны бөрү дугайында обкусөмүнү болгаш хоорукчорукуну шийтириң бар турбуже, областың көдө ажал-агыл эргелелинги начальниги эш Соколов амдыгаа чедиң ийталышпаан турар. Бир эвес библиотекаларын таарымчалыг бажынар-биле хандыра болза, оларын номчукчулары ном фондунгаче ажал кирер муракчы аргаже шийтириңге улуг иди болур дөдөрнөгө бо-ла эштер чугаалаачнаар.

Көдөгө ажалчы чоннарын культураның дымтанылганын арттирер кара чалгыс чери — клубта өмүлү үдө чамдык ажалдарың экижип турарын Тес-Хемниң «Ак-Эрик» колхозунуң клубунуң өргөлөкчизи эш А. Сазаа дымтанган. Чоотка «кыстар тежөөнүн эрттирген», анда оларын кол-биле аргып даараан уран-шевер кылгыларыңа база делгөн. Клубту болгаш библиотеканың ажилдакчылары ыраккы фермаларда, оларларда малчынарда улуг кичөөнгей салган. Оларга «й-өйдө тускай концерттерин, беседаларын кылдып, көдөр библиотекаларын организастап турар.

Ажалчы чоннарын коммунист кижиздилгениң чечен чогаалдыг ужу-дузазын база культураның бажынарынның, клубтарының репертуарларын экижидериниң чугулазын чогаалчы С. Сарыг-оол айткан. Чорукчу эш С. Ланзын областа бичин уругтарын чуртулга школанын тургузары өргөжөк апарганын оваллап демдөгөң.

Кымыл хоорайда хэй-хэй клубтар чүгө кино үндүрер, өрткөктү таңчы келжөөлөр арттирер-биле өлөкчүлүк турар. Типографияда, пассажирлер АТК-ында клубтар чоңум-на илдыг. Типография клубуна тире хөгжүм, библиотеканы турган. Ол дөдөгө, культураның массалыг ажалды чорударыңа таарымчалыг чүүлдер, а оларын ол бугдурганениң дирекция чери № 7 школага берипке, Ол клубта культураның массалыг ажалдар чорувайн турар. Бо дугайын СЭКП хоорукунуң пропаганда бөлүмү агитация кидизиниң өргөлөкчизи эш А. Полянов чугаалаан, муңа учуңдешениң, хөгжүм-шик театрынң базасынга бот-тыныгыр уран чүүл бөлүмнериниң удурткучуларын белеткээр дугайында айтырыгын күдүргөн.

Чөвүлө хуралга хэй-хэй саял берген эштер РСФСР-ниң Дээди Советиниң доктаалыңа дүшүртү көдө чоңунуң культураның хандырылганын улам-на экижидерин-биле холбашкы хемчеглерин айтып турганар. Илаңгыя колхоз бурзуңуң төвүңге төлөвиле өзүгаар кылган клубтарын, фермаларга кымыл булуңдарын 1961 чылда туударын шийтирлөөн дөдөрнөгө чөвүлө хуралды киржикчилеринге СЭКП Бил-Хем райкомунуң бирги секретары эш А. Граде-жөө дымтанган.

Хуралга Улуг-Хемниң Бек-Чыраа көдө Советиниң даргазы эш Т. Сыгыр-оол, СЭКП Тес-Хем райкомунуң бирги секретары эш А. Аранчаа, хөгжүм-шик театрын директору А. Молчанов, Кымыл хоорукчорукунуң даргазы С. Крысний, обкусөмүнүң даргазынын ораалчымы эш Х. Анчимаа болгаш оң-даа өскөлөр санал бергенер.

СЭКП обкумунуң бирги секретары эш С. К. Тома чөвүлө хуралдын ажалыңа киржиң, санал берген областың культураның чырыдышкын албан черлериниң ажалыңа тодаргай иналганы кылдып, оларын мурунунда салдырган чугула сорулгаларга хуралдын киржикчилериниң кичөөнгей улаңдырган.

Чөвүлө хуралды киржикчилери областың культураның чырыдышкын албан черлериниң бүгү ажилдакчыларыңа кыйгырыгын хүлөөп алган.

Кымыл хоорайда хэй-хэй клубтар чүгө кино үндүрер, өрткөктү таңчы келжөөлөр арттирер-биле өлөкчүлүк турар. Типографияда, пассажирлер АТК-ында клубтар чоңум-на илдыг. Типография клубуна тире хөгжүм, библиотеканы турган. Ол дөдөгө, культураның массалыг ажалды чорударыңа таарымчалыг чүүлдер, а оларын ол бугдурганениң дирекция чери № 7 школага берипке, Ол клубта культураның массалыг ажалдар чорувайн турар. Бо дугайын СЭКП хоорукунуң пропаганда бөлүмү агитация кидизиниң өргөлөкчизи эш А. Полянов чугаалаан, муңа учуңдешениң, хөгжүм-шик театрынң базасынга бот-тыныгыр уран чүүл бөлүмнериниң удурткучуларын белеткээр дугайында айтырыгын күдүргөн.

Чөвүлө хуралга хэй-хэй саял берген эштер РСФСР-ниң Дээди Советиниң доктаалыңа дүшүртү көдө чоңунуң культураның хандырылганын улам-на экижидерин-биле холбашкы хемчеглерин айтып турганар. Илаңгыя колхоз бурзуңуң төвүңге төлөвиле өзүгаар кылган клубтарын, фермаларга кымыл булуңдарын 1961 чылда туударын шийтирлөөн дөдөрнөгө чөвүлө хуралды киржикчилеринге СЭКП Бил-Хем райкомунуң бирги секретары эш А. Граде-жөө дымтанган.

Хуралга Улуг-Хемниң Бек-Чыраа көдө Советиниң даргазы эш Т. Сыгыр-оол, СЭКП Тес-Хем райкомунуң бирги секретары эш А. Аранчаа, хөгжүм-шик театрын директору А. Молчанов, Кымыл хоорукчорукунуң даргазы С. Крысний, обкусөмүнүң даргазынын ораалчымы эш Х. Анчимаа болгаш оң-даа өскөлөр санал бергенер.

СЭКП обкумунуң бирги секретары эш С. К. Тома чөвүлө хуралдын ажалыңа киржиң, санал берген областың культураның чырыдышкын албан черлериниң ажалыңа тодаргай иналганы кылдып, оларын мурунунда салдырган чугула сорулгаларга хуралдын киржикчилериниң кичөөнгей улаңдырган.

Чөвүлө хуралды киржикчилери областың культураның чырыдышкын албан черлериниң бүгү ажилдакчыларыңа кыйгырыгын хүлөөп алган.

Социалисттик өңүнү камгалаары—хамааты бүрүзүнүң ыдыктыг хүлөөлгези

Күрүениң, кооперативтин, колхозтун, хэй-ниитиниң өске-даа өңчү-хөргөңизин камгалаар айтыргыңың хамааты бүрүзүңүң ыдыктыг хүлөөлгези кылдыр, ССРЭ-нин Улгезин Хообузуңуң 131 чүгүлдө дүргүчүктөг. Бир эвес, кым-бир кижин социалисттик өңчүгө яны-бүрү байдалар-биле халдар болза, ону бүгү чоңунуң дайымы деп санаар болгаш хообу өзүгаар шынчыг ажалдар дөдөрнөгө үстүңдө айткан 131 чүгүлдүң 2-ги кезинде база-ла хообулу-жуткан.

Индыг турбуже, социалисттик өңчүгө яны-бүрү байдалар-биле оорлар, самчыгдар азы ажал-агылгы эвес чорук-биле үргөдөп, каража-когарая чедиңер фактылар бистиң өңчөкү күрүне болгаш кооператив садмылдарында, харылаа болгаш транспортта, колхоз, совхозтарда база бюджеттиг албан организацияларынның шүгүмүндө өзөш эвес.

Илаңгыя областың хергелекчилериниң илеткелдиниң шүгүмүндө өрө-самчыгдалар үргүчүлөп турар. Оң иштиңе Барыын-Хемчик, Сут-Хөл, Бил-Хем райполларында, Сесерла сельподо болгаш Балганын сельподо өрө-самчыгдалар хэй болуп турар.

Областың харылаа өргөледи, ажалчынар хандырылганын кидизин база облоно чижектиң организасталарын болгаш колхозтар, совхозтарын шүгүмүндө социалисттик өңчүгө камгаланын байдалы баала-ла областың хергелекчилер өвилелден дөдөрлөвөй турар. 1959 чылда областың харылаа өргөледи

ниң Каз-Хем бөлүгү 92.000 рубльдин сандыгыдалын кылган болза, 1960 чылда оларын ажилдакчылары Илошкын биле Александров чүгө ийилгези бенин 61 муң рубльди оорлоп самчыгдаланар. Ол дугайында самчыгдалчыларын 10-10 чылдарда шылээзин касып шийдиң, бүгү хөргөңизин хавырган.

Барыын-Хемчик районунуң бухгалтери турган Сергей Сарыг-оол школаларының хандырылганын хергелдери-биле үндүртү берген хөргөңизин 26.400 рубльди самчыгдалып шийтирген. Индыг чорук мурунунда Бил-Хем районун Черибеге турган «СЭКП-ниң XX съездин» колхозка турган, оң кол бухгалтери, көдө ажал-агылдың областа эргелелинги «макталдык» кижизин турган Лободо дөр төнөчү 5 чылдарың дүргүзүндө колхозтун дыка хэй хөргөңизин самчыгдал, экономика талазы-биле ук колхозту дыка санлардып аламыңар. Ол бодун долгандыр өзөш каш оорларын, төтөглекчилерин өвилелден алгаш турган, олар колхозтун хэй малы чудап өдүп турда-ла, мал чема сатын дөш ол колхозка үндүртү берген чезия акышны аразыла үлөжип ап турганар, оң ужурудан колхозтун 3000 ажал баш малы өлгөн. Күрүениң илеткелге органнары ол төтөглекчи-самчыгдалчы Лободону тулуп бажынаан турда-ла, областың көдө ажал-агыл эргелелинги ажилдакчы эш Гончаренко Лободону «өскөлөр» колхозка бухгалтерлеп болур

деп рекомендация берип турганын улуг-биле бурду шавар ужурут. Гончаренко ышкыш, индыг тала-дугай тиртар «камгалакчыларга» удуз чер-черин илеткелге органнары шынчы демиселер ужурут.

Өөр-самчыгдаларын тыңгып көзүң турар кол-ла чыдаганнары болза, кадрларын ажалга шийип алыры эрешей өзү-биле, шын эвес чорудуп, сак-хөңүнү өмгө-өскөсизин багай тургузуп, ревизия хыналдаларын чогуру «өңүңдө чорутпайн турар чоруктардан болуп турар. Илаңгыя кадрлар шийип алырыңың талазы-биле мындыг-бир чижекти көргүзүп болур: мурунунда «Черби» колхозтун акша-хөргөңизин самчыгдал турган Ламаны обкусөмүнүң баштаар чери Тес-Хем райкомунуң даргазына ажалдаары-биле чорудуптарга, дыка хэй акшаны самчыгдалып, бажынаткан.

Мурунунда самчыгдал дугайында шийтириң чораян Мартыновту Кызыл хоорайны хергелекчилер өвилелин шүгүмүндө ажалдадың каарга, ол кижиге үр-даа болбаанда 11 муң ажал рубльди тутаткан. Ол ышкыш Морозова, Кинева суглар 4000—6000 рубль чепестерин турда-ла, оларын каттап ажалдадып алган турган. Улуг-Хем райкомунуң садыг-макталыңың 26 садыгыларын 500 болгаш оң өрү өрө-самчыгдалдык ажалдадышпаан турарлар.

ажалын экижидерип турар чоруктар болза өрткөктү чүүлдерин халдырып турар кижилерин дугайында-самчыгдалы баштай өзөш түңнүг турда-да, чоруту улам-на немейин туруп бөрү таварыгаларга чедирип болур. Чижээ, Барыын-

Тайбың таарыштырылгаче ССРЭ-нің күзелдиниң база бир херечизи

ФРАНЦИЯ

А. А. Громыкоң илеткелиниң дугайында даштыкы парламаның бижиң турары

ПРИЖ. (СЭТА). ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң сессиясына ССРЭ-нің Даштыкы херектер министри А. А. Громыкоң илеткелине француз парламаны уаг кичээгени салып, оң допчулалың тайлыбырлар-биле парлагылаан.

ССРЭ биле АКШ-тың арасында харылааны экижеринче Совет чактың чүктүгү кылдыр ол илеткелини политиканың тайлыбырлар-биле үнелер көрүп турар. Оң-биле чергелештир чамдык буржуа, ылангыч парламаны барын үздиги органы, чикээрге «Орор» солун ССРЭ-нің Даштыкы херектер министри А. А. Громыкоң Алжирде коллоквиалды дыйн дугайында, Францията январь 8-те болур бадылаашкы дугайында чугаалаан чүгүдери аажок хоралды бижиң турар.

Солуннар А. А. Громыкоң илеткелиниң дугайында баштайгы чүгүдери даразында аттар-биле парлагылаан: «Францияны Алжирде политиканың Громыко чидиң-биле шүгүмчүлөөн» («Парижский диалог»), «Дээди Советке болуң даштыкы политика талзы-биле илеткелинге дээрге Громыко биле Кеннединиң эрге-чакырга кирери-биле чагай дугурулуңаңа чаа үе-чадыз ажиттыварыңа идеяни илереткен. Де Гольдуң аажы айтырты талзы-биле политиканың бургу шапканы» («Фигаро»), «Чугаалаашкылар кылдыр Каттишан Штаттарга саналдаш, «экономиканың уагтарына болуң күзелдин ССРЭ демделген турар» («Комба»).

«Громыко келер үедиги чугаалаашкыларга чедикшиңиң хандыр төздө Каттишан Штаттар-биле болуң харылааларың экижеринче ССРЭ белең. Аажы улустуң туулугна чедир тилээринге кандык да күш моодактап шыдаас» деп мындыг аттар-биле «Юманитэ» солун А. А. Громыкоң илеткелиниң тодаргай допчузуң парлаан.

Ол ийи чурттарың арасында харылааларың экижеринче идея салып—Каттишан Штаттарга А. А. Громыкоң кылгырың илеткеде оң-биле боттуң болуң чугула чүгү ол аажы турар дээрин Франс Пресс агентлигиниң Москвада корреспонденти демделген. Делегейниң оң чугула айтырларың талзы-биле бектик деңгеле шүүт харылаалары катан тургузарыңа таарымчалыг үнделини тыварыңче Совет чакы чүктүң турар деп ол корреспондент демделген.

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

ПРАГА. (СЭТА). Делегейде амгы үеңиз аягыдагы тайбыңы камгалап ол болуң бадыткан турар —

деп, ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң сессиясына Даштыкы херектер министри А. А. Громыкоң илеткелине француз парламаны уаг кичээгени салып, оң допчулалың тайлыбырлар-биле парлагылаан.

ССРЭ биле АКШ-тың арасында харылааны экижеринче Совет чактың чүктүгү кылдыр ол илеткелини политиканың тайлыбырлар-биле үнелер көрүп турар. Оң-биле чергелештир чамдык буржуа, ылангыч парламаны барын үздиги органы, чикээрге «Орор» солун ССРЭ-нің Даштыкы херектер министри А. А. Громыкоң Алжирде коллоквиалды дыйн дугайында, Францията январь 8-те болур бадылаашкы дугайында чугаалаан чүгүдери аажок хоралды бижиң турар.

Солуннар А. А. Громыкоң илеткелиниң дугайында баштайгы чүгүдери даразында аттар-биле парлагылаан: «Францияны Алжирде политиканың Громыко чидиң-биле шүгүмчүлөөн» («Парижский диалог»), «Дээди Советке болуң даштыкы политика талзы-биле илеткелинге дээрге Громыко биле Кеннединиң эрге-чакырга кирери-биле чагай дугурулуңаңа чаа үе-чадыз ажиттыварыңа идеяни илереткен. Де Гольдуң аажы айтырты талзы-биле политиканың бургу шапканы» («Фигаро»), «Чугаалаашкылар кылдыр Каттишан Штаттарга саналдаш, «экономиканың уагтарына болуң күзелдин ССРЭ демделген турар» («Комба»).

«Громыко келер үедиги чугаалаашкыларга чедикшиңиң хандыр төздө Каттишан Штаттар-биле болуң харылааларың экижеринче ССРЭ белең. Аажы улустуң туулугна чедир тилээринге кандык да күш моодактап шыдаас» деп мындыг аттар-биле «Юманитэ» солун А. А. Громыкоң илеткелиниң тодаргай допчузуң парлаан.

Ол ийи чурттарың арасында харылааларың экижеринче идея салып—Каттишан Штаттарга А. А. Громыкоң кылгырың илеткеде оң-биле боттуң болуң чугула чүгү ол аажы турар дээрин Франс Пресс агентлигиниң Москвада корреспонденти демделген. Делегейниң оң чугула айтырларың талзы-биле бектик деңгеле шүүт харылаалары катан тургузарыңа таарымчалыг үнделини тыварыңче Совет чакы чүктүң турар деп ол корреспондент демделген.

Декабристерниң тура халышкыны (Тура халышкының 135 чыл болганын)

«Хаан ёзуунага уду револютушт шимчөөшкениң Россия 1825 чылда бир-ле дугаада көргөн» (В. И. Ленин, Чогаалдар, том 23, арын 234).

Бистиң Төроң чуртувустуң төөгүзүңе декабристерниң тура халышкыны алдыр болушкун болуп кирген. Декабристер хаан эрге-ёзунага болган крепостной ёзуга удуранган өң-не баштайгы револютушчү демселчилер-дир. Хаан ёзуунага уду крепостной тура халышкыны бистиң Төроң чуртувустуң хостагалды шимчөөшкениң төөгүзүңе бир-ле дугаа декабристер чоруткан. Крепостной ёзуга чүгүл хаан эрге-ёзуга уду олар чүгүл лоуцаран салып үндүргөн эвес, харын ол соорулгалары ботандыры-биле чепсез чокта туткан, аажы тура халышкыны үндүргенер.

Декабристер Россияны ыччардагы байдалдарында өзүп үнел болган хевирлеткенер. Олар болза эрги феодал-крепостниктиң туртувуну удузуп, ову ыччардагы депшигели турган капиталистиң туртувуну биле солугуу эргежок чугула апарган бистиң Төроң чуртувустуң төөгүзүңе үндүрүп, аажы чурттарыңа чедир Крепостниктиң ажал-агыйниң буураашкыны болган капиталистиң харылааларың хөгжүдүлүсү дээр-револютуштарың чогаалдыкы планнарыңың дегем үнделини болга.

В. И. Ленин декабристерниң шимчөөшкениң оң ханы анализир берген. Орустун револютушт шимчөөшкениң төөгүзүңе декабристерниң ээлээр черин ол айткан болган ол шимчөөшкениң ужу-дузаны тодаргайлаан база амгы талзы-биле ову анализир көргөн.

Герценниң дугайында болуң ажалына Ленин орус револютушларың үш салгалдарың дугайың бижөөн.

литказына чөпшөөрөшпей турарын солуннар илереткелөөн.

А. А. Громыкоң илеткели Лондонда өөренип көрүп турар дээрин солуннар бижөөн. Ынчалза-даа чамдык буржуа солуннар ол илеткели чөпшөөрөп көрү аргажок дээрин баш бурунгалар илереткелери орадыкшып турар. Чакы черинде кижилер А. А. Громыкоң илеткели «соок байдал-биле улукан» дээрли «Дейли экспресс» солунуң тайлыбырлаакчы номчулуктарга дыңдарың да-лашкан.

Бектик деңгеле чөвүдөл хурал кылгырыңа «үр үеңиз белектели болур болган ужуруңа» бектик деңгеле мындыг чаа чөвүдөл хуралды чыгар дугайында чуга-даа ам туруп бол-бас ужуруң деп бодалды «Таймс» солун редакция чүгүдө бижөөн.

Мындыг болза-даа амгы улус илеткели-биле өйдөрө чепселешкениңге угуурамың, америк бомбардировщиктерниң болган сут ишти-биле чорутуу «Паларис» деп ракеталарың хемелериниң турар черлерин чуртка чөпшөөрөп берип турарыңа база удуурамың турар. Совет Эвилелиниң «сеткилди чымыдып турар» дыңнады келген дээрли демделгелештир, «Дейли уоркер» солунуң бижөөн: «Тайбыңа ажиткы кылдыр чаа үеңиз санал база бердинген, на-биралдың холу шимтириңиң-биле сундуган».

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ. (СЭТА). ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң VI сессиясына делегей байдалың болган Совет Эвилелиниң даштыкы политиканың дугайында ССРЭ-нің Даштыкы херектер министри А. А. Громыкоң илеткелиниң тодаргай допчулааларың болган солуннар декабрь 24-те парлагылаан.

Уй-хэй солуннар ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң сессиясына холбаштыр мурунку чүгүдери парлаан. «Коммунизмче орукча чаа бурунгалар базым» деп мурунку чүгүдөгү «Работническо дело» солунуң бижөөни бола:

ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң допчулалың VI сессиясының демделгениң программа—коммунизм тургузуш-кунуңа бурунгалар чаа базым болуп турар. Сессияны илеткедеге болган депутаттарың саналдарыңа адмалаан саннар болган барымдалар совет кижилерниң мадырдыг күш-аажылыңың, Совет Эвилелиниң Коммунисттиң партиясының мерген угааныңың өндүрүлүсү шүгүдүлгөш иш-аажы дымшалып турар.

Чурттуң экономиканың күчүзүң болган талзы-биле совет улустуң

байгамчык улуг чедикшиңнерин чугаалаашкылаан, солунуң демделген турарың Совет күрүнеңиң тайбыңа ханы болган ак-сеткилдиң ынакшыдың Дээди Советтин сессиясына чыгынналар илерезон.

Совет Эвилелиниң чикээ тайбың, демократия болган социализм дээш демселештир турар бүгү кижилерни сорук кирип турар.

ССРЭ-нің үлегерин болза эрес мадырдыг ажалдарың, марксизм-ленинизмге шыңчы болуруңуң талзы-биле совет акы-думаларыңа өөренип ол турар бистин чурттуң ажалчы чоннарыңа чаа күштү нем берип турар болган оң харала-дыла «Болгарияның Коммунисттиң партиясының удуруталазы-биле, Совет Эвилелиниң айткан орунуче бүтүрелдиң-биле бар чыдар».

АКШ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң сессиясына ССРЭ-нің Даштыкы херектер министри А. А. Громыкоң илеткелине уаг кичээгени америк парламаны салып турар. «Нью-Йорк таймс» солун илеткелини допчулаалың бири арнында парлаан, ажаа мындыг атты берген: «Кеннединиң чааа турга на-биралдыг харылааның турарыңа идеяниң турар бис деп Совет Эвилели чугаалаан. Громыко болуң илеткелине Эйзенхауэрниң буртуулады турган».

«Дейли уоркер» солун Каттишан Штаттар-биле харылааның таарымчалыг Совет Эвилелиниң куулаң демделген болган «Эки харылааларың тургузарыңче Совет Эвилели Кеннедиге саналдар турар» деп эге-биле чүгүдү парлаан.

Оң-биле калы америк солуннарың тайлыбырларында совет-америк харылааларың хажымды көргүтүп турар чүгүдөр база бар. АКШ-тың парламаны моон сонгаар-даа мурунку бурун дүшкөн политиканың чорудары саналдаашкылаан, тайбыңа ынакшыдыг совет саналдарың ойталаары орадыкшып турар чүгү база бар.

ВЕНГРИЯ

БУДАПЕШТ. (СЭТА). «Эшти хир-лаш» деп венгр солун ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң сессиясына ССРЭ-нің Даштыкы херектер министри А. А. Громыкоң илеткелиниң допчулаалың даразында эге-биле парлаан: «Дайың кижилер төрөгетениң амдыралыңың мөңгөш-биле болуруйң барып болуруңуң үеңиз келген—Совет Эвилелиниң тайбың политиканың ол соорулага беран болуп турар».

Илеткелиң кол-кол черлерин шүгүдүң ол солун кара уагктер-биле ийикке азы күрөш-биле өнө-лаш парлаан.

ГРЕЦИЯ. Декабрың эгезинде афиниң тудугуларың бүгү-үнүти ажал соодалышымың болган. Политиканың болган жаалдарыңың от-рияттары оларже халаашкыны кылдып, караа чакы төгүдүлөр газыг бомбаларың ажаллашкан. Оманьяның төп шөлүңиң районунага ёзулуг тудуучушкун болуп турган. Чүс аажы кижилер ботандырыңа.

ЧУРУКТА: тудуучушкун үезинде Афиниң кулдуумуларында полиция болган жаалдарыңа.

Улам идепкейлиг киржирлер

СЭКП-нің Улуг-Хем райкому районда көдө бижиңчилерниң болган хаан солуннар редакторларыңың хуралына база семинарың декабрь 21-де өрттирген. Бижиңчилерниң хуралыңа совет парланың ужу-дузаның дугайында илеткели дымнаш, бижиңчилер боттарыңың санал-өндүлдери бергенер.

Көдө бижиңчилер область солуннарыңа районуң амдыралың үргүлчү чырымың, ажал-херектерде чепселестериң чөгүтүр өңүдө илередиң, оң-биле районуң мурунда турар соорулгаларың шимтирлеринге улуг дузаның чедир турарың хуралды киржикчилери демделген. Совет парламаны «Ий-нигичи эгелери калбартып, бижиңчилер-биле ажалды өжүткелениңиң түңгелди боттарыңың ошаанаш ажал-хүлөөлөргө өңүлчү күүсеттишкан, солуннарга материалларың үргүлчү бижиңчилер Д. Гордей, А. Сокол, Деминаев, Ремезов, Урангай, Кулеков ышкан идепкейлиг бижиңчилер районуң ботталымың болур.

Төроң суурун улам чаагайжыдыр дээш күш-аажымың тудуг бригадалың (бригадирин өш Кенден) улам калбартып турар. Чаа чылда колхозтуң тудууларыңа ниигизиң-биле 3500 кубометр маш херек. Ову СЭКП Төп Укумтениң январь Пленумнага бижиңчилер ажалды азыр дээш тайгада 54 кижилер эвөө кылдыр үстүп алган, арасында чарыштыг ажалдып турар.

ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң VI сессиясына удуштур бригада 875 кубометр тудуг мазаның белекелештир. Белекелештирлерниң арасында сөөрткүчү Хөкшөш-оол, кезикчи Дүмөн-оол бурун чүгүдүм-оол ышкан ажалымың хуң норманың 150 хуу күтүседиң турарлар хэй.

дө бижиңчилерниң хуралдарың, семинарларың эвөө өрттирип, оларга кошкык дуулажып келгенер. «Шин» болган «Туви́нская правда» солуннарың редакцияларың чагааларың саалдыр, өңү өрттирген харылаалар чоруктарың болуруң турар. Радио дамчыдыла редакциямың черден мурунчалымың чугааларың эвөөн дамчыдып, ову багай белекелештир турар, дикторларыңың мергежиңиң белекелештир турар болган радио-нуң дымнаштыр болуруңче кошкык кичээгелер салып турар.

Солуннарга үнел шүгүмчүлөшкү материалдарыңың ителгелешти кылдып, кемчег алып талзы-биле район организациаларыңың удурутучулары багай сагыш салып турарыңа эвөө хэй чугула материалдар ителге чок артыкан, а редакциялар оларның күң-нелерин кошкык өңөгү турар дээрли хуралды киржикчилери чиди-биле шүгүмчүлөөн.

Районуң көдө бижиңчилери солуннар ажалына улам идепкейлиг киржир деп шимтирлөөн.

Даразында болган семинарга көдө бижиңчилер болган хаан редакторларың солуга материал (и-жигириниң темаларың болган аргаларың дугайында эвөө каш лекцияларың, белекелешти дымнаш болган дуржуга солукшуннар.

С. ЧИГЖИТ.

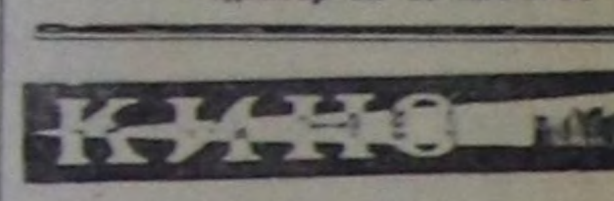
Кыштагаларже

ХӨНДЕП. (Телефон-биле). Эриниң районуң «Коммунизмче орук» колхозу ажал-ишчилери ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң сессиясына чугаалаашкы айтырлар-биле тамышкан, ову чангыс үн-биле чүгүдүлгөшүң, дегип турарлар.

Колхозуң Ак-Бөжигде № 1 сут-баран ферманың ажалдыкчылары сессияны ажалың агроном Базуулап тамыштырган. Ажаа сөс ап чүгү чугаалаан мурунчык сааның өш Догчанмаа:

— Саап турарым 10 инектериниң инек бүтүздөгөн-не 1200 кг сүттү саап ап алган хуулегемиң күрүткүм. Дээди Советтин сессиясына ол мөөн белем болган. Кышкы үедө инектериниң сүдүн кудулапканың бар хемчегелериң ап, чаа төроң болууларыңиң меңди камгалап алгырыңың хуулеңиң—деп чугаалаан.

Редактор К. С. ШОЙГУ.

Бөгүн кинотеатрларга: «ВЛКСМ-НИҢ 20 ЧЫЛЫ» (улуг залга): «Салакчылар»—11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30 шактарда; бие залга: «Киев чуртуг» амгы, 1-ги кезээ—5, 7, 9 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Тудуучушкуну оруу-биле»—11.15, 1.15, 3.15 шактарда; «Далай амыттарыңың ажалкычылары»—5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

«ВОСТОК»: «Бир амгы дугайында тоожу»—3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

ХӨГЖУМ-ШИН ТЕАТРЫНА

1960 чылдың декабрь 31-де болган 1961 чылдың январь 1-де

ЧАА ЧЫЛДЫҢ БАЛ-БАЙЫРЛАЛЫ БОЛУР

Ажаа Москва эстрадалың артистериң концерт көргүзөр.

Фойеге эстрадалың хөгжүм ойнаар, тамы болур.

ОЮННАРЫ СООК ИРЕГ БОЛГАШ ХӨКТУГ ООЛДАР БАШКАРАР

Аалчылар кезекшениң 8 шакта чыгылган турар ужуруг.

Билеттерин амдыгааштан садып ап болур.

Ол ышкан коллективтиң чагыларыңа база күлөп алыр.

ДИРЕКЦИЯ.

Кызыл хоорайның «Тере-Хөл» колхозуң баштаар чериниң тамназы чыткен. Ук тамнамы күш чок деп санаар.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетиниң кулдуугу, бажың № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторуң 24-63, редакторуң орадыкчыларыңың 35-24, пропаганда кылдыныңың 23-54, харысалгалык секретарыңың болган харысалгалык делуримыңың 23-35, көдө ажал-агый, үлеттүр болган транспорт кылдыстериңиң 25-38, партия-амдырал болган культура-амдырал кылдыстериңиң 37-13, иштики информация кылдыныңың 20-60, чагаа болган совет тургузуг кылдыстериңиң 21-27, литажалдыкчыларыңың 22-64, бухгалтерияныңың 31-75, корректорларыңыңың 21-47, Солун келбейи барганда 32-75 телефоңче долгаар.

Чыгың № 3304. Культура өргөлүниң типографиямың.